

Інноваційні технології в музичному вихованні дошкільників

Музика має велику силу емоційного впливу, виховує почуття людини, формує смаки. Тому музичне виховання потрібно починати в дошкільному віці, так як долучаючись до культурної музичної спадщини, дитина пізнає еталони краси, привласнює цінний культурний досвід поколінь. Музика пов'язана з розвитком емоційної чутливості, з вихованням таких якостей особистості, як: доброта, вміння співчувати іншій людині.

Останнім часом з'явилося багато педагогічних технологій у вихованні дошкільників, але не всі вони цілком нові. Передові технології часто зберігають в собі багато елементів традиційного. Вміле поєднання і застосування традиційних та інноваційних технологій у музичному вихованні допоможуть досягти бажаного результату. Інноваційні технології включають в себе не тільки сучасні технології, але й стереотипні елементи освіти, які довели свою ефективність протягом педагогічної діяльності. Які ж інноваційні та традиційні технології застосовуються у музичному вихованні дошкільника? Це: 1) здоров'язберігаючі технології. 2) проектна діяльність; 3) розвиваючі технології (технологія В.В. Ємельянова «Фонопедичний метод розвитку голосу», мнемотехніка (технологія ефективного засвоєння інформації, ігрові технології)); 4) корекційні технології (логоритміка, музична терапія, кольоротерапія); 5) інформаційні технології (використання інформаційно-комп'ютерної технології (ІКТ) на заняттях у дитячих дошкільних закладах має ряд переваг перед традиційними формами організації занять); 6) пізнавально-дослідницька діяльність (технологія ТРВЗ (теорія рішення винахідницьких завдань), концепція Карла Орфа «Шульверк. Музика для дітей», технології Т. Тютюнникової «Елементарне музикування з дошкільниками»); 7) особистісно-орієнтовані технології (комунікативні танці та ігри, технології музично-ритмічного виховання (програма з ритмічної пластики «Ритмічна мозаїка» А. Буреніної, націлена на гармонійний розвиток особистості, єдності духовного та фізичного).

Здоров'язберігаючі технології, які використовуються в музичному вихованні:

Валеологічні пісеньки-співаночки. Велику увагу на музичних заняттях приділяється вихованню та розвитку дитячих голосів. Голос-це своєрідний індикатор здоров'я людини. Хто має сильний голос, зазвичай, має міцне здоров'я. Коли дитина своїм голосом, яким розмовляє, співає вільно і легко, то голос сам природньо розвивається і зміцнюється. Особливу роль відіграє правильний підбір голосових вправ, у тому числі валеологічних пісеньок з яких починаються всі музичні заняття. Вони готують голосові зв'язки до співу, розвивають звуковисотний і ритмічний слух. Нескладні тексти і мелодія, що складається зі звуків мажорної гами, тризвуки - піднімають настрій, покращують емоційний клімат заняття, готують голос до співу. Можуть супроводжуватися самомасажем біологічно активних зон обличчя та шиї, ритмічними рухами, та виконуваними жестами.

Як розминку перед співом, використовують пальчикові, артикуляційні та дихальні гімнастики. Пальчикові і жестові ігри цікаві, та не вимагають багато часу (1,5 – 2 хв.), легко запам'ятовуються, виконуються за показом дорослого. Вони дозволяють відпочити дітям протягом малорухомих видів діяльності – слухання музики, і в той же час не дають дітям відвернути свою увагу від основного виду діяльності.

Дихальна гімнастика – сприяє розвитку дихальної системи, та співочих здібностей дітей. Дихальна гімнастика А. Стрельникової має комплексний лікувальний вплив на організм людини. Основний комплекс дихальної гімнастики включає в себе вправи: «Долоньки», «Погончики», «Насос», «Великий маятник», «Малий маятник», «Кішечка», «Обійми плечі», «Вушка», «Повороти голови», «Перекази», «Кроки». На музичних заняттях використовуються вправи дихальної гімнастики: вправи на розвиток діафрагмально-черевного дихання; вправи на тренування узгодженої роботи дихальної, голосової та артикуляційної систем. Дихальна гімнастика позитивно впливає на обмінні процеси, які відіграють важливу роль у кровопостачанні; сприяє відновленню центральної нервової системи; відновлює порушене носове дихання. Також, в музичному вихованні використовують і дихально-звукову гімнастику Рудольфа Бройса.

Артикуляційна гімнастика – сприяє тренуванню м'язів мовного апарату, розвиває музичну пам'ять, що сприяє запам'ятовуванню тексту пісень, уваги, розвиває почуття ритму. При відборі вправ треба дотримуватися рекомендацій вчителя-логопеда. В результаті цієї роботи підвищуються показники рівня розвитку мовлення дітей, співочих навичок, поліпшується музична пам'ять, увага та міміка.

Оздоровчі та фонopedичні вправи – для розвитку інтонаційного і фонематичного слуху, а також для розширення діапазону мовного і співочого голосу систематично використовуються розвиваючі ігри з голосом - це наслідування звуків навколишнього світу. Ігри звуконаслідувального характеру допомагають зіставляти і відтворювати інтонації різної висоти і звуковисотної спрямованості, а також у дітей формується певна невимушеність звукоутворення, легкість і політність мовленнєвого голосу. Вони сприяють зміцненню тендітних голосових зв'язок дітей, та проводяться для підготовки їх до співу, профілактики захворювань верхніх дихальних шляхів, коригують вимову звуків.

Вокалотерапія або «Цілющі звуки». Система вокалотерапії, що включає у себе роботу м'язів і голосу - гарний шлях до доброго здоров'я без застосування ліків.

Звук «А-А-А» - стимулює роботу легенів, трахеї, гортані, оздоровлює руки і ноги.

Звук «І-І-І» - активізує діяльність щитовидної залози, корисний при захворюваннях ангіною, покращує зір і слух.

Звук «У-У-У» - підсилює функцію дихальних центрів мозку і центру мови, усуває слабкість, млявість, та захворювання органів слуху.

Звук «М-М-М» - з закритим ротом знімає психічну втому, покращує пам'ять і кмітливість.

На музичному занятті використовувати такі проспівування можна як сигнал перед зміною виду діяльності, це сприяє для зосередження уваги.

Вокальна міміка – вираження емоцій в інтонації, тембрі, ритмі, вібрато голоси.

Ігровий масаж та масажні вправи Іосіро Цуцумі також використовуються на музичних заняттях у дитячому садку. Вони підвищують захисні властивості верхніх дихальних шляхів і всього організму, нормалізують вегето-судинний тонус, діяльність вестибулярного апарату та ендокринних залоз. Частота захворювань верхніх дихальних шляхів знижується. Масажуючи певні частини тіла, використовують погладження, розминання, розтирання та легкі постукування. Вправи проходять ефективніше, якщо дитина розмовляє зі своїм тілом, робить йому компліменти: «Мої улюблені ручки», «Який чудовий носик!». Самомасаж за системою А. Уманської – одна з найефективніших методик зміцнення здоров'я, яка підходить як для немовлят, так і для дорослих! Ця методика базується на впливі на дев'ять біоточок організму.

Ми капусту січемо, рубаємо (стукають по спині ребром долоні).

А морквинку тремо, тремо (гладять спину пальцями вгору-вниз).

Ми капусту солимо, солимо («бігають» пальчиками по спині).

Ми капусту тиснемо, тиснемо («тиснуть»).

Сік капустяний п'ємо, п'ємо (гладять спину).

Виконуючи самомасаж певної частини тіла, дитина впливає на весь організм в цілому.

Пальчикові ігри дозволяють в ігровій формі розминати, масажувати пальчики і долоньки, сприятливо впливаючи на всі внутрішні органи. На музичних заняттях пальчикові ігри проводяться під музику (поспівки і пісні супроводжуються показом яскравих ілюстрацій, іграшок, героїв пальчикового театру). Мелодія підбирається з урахуванням віку дітей. Акомпанувати можна на фортепіано, на металофоні, ксилофоні, або використовувати звучання шумових інструментів. Пальчикові ігри розвивають мову дитини, підвищують координаційні здібності пальців рук (підготовка до малювання, письма).

Мовленнєві ігри – одна з форм творчої роботи з дітьми для розвитку не тільки мови, але і для музичного виховання. Доведено, що музичний слух розвивається спільно з мовним. Засоби музичної виразності: ритм, темп, тембр, динаміка, артикуляція, форма – є характерними і для мови.

Використання мовних ігор на музичних заняттях дозволяє дітям з самого раннього віку опановувати всім комплексом виражальних засобів музики, розвиває емоційну виразність мовлення дітей, та їх рухову активність. У мовних іграх текст співається, або ритмічно декламується хором, соло чи дуєтом. До звучання додаються музичні інструменти, звучні жести, рух, сонорні і колористичні засоби. Крім того, формування мови у людини відбувається за участі жестів, які можуть супроводжувати, прикрашати і

навіть замінювати слова. Пластика вносить у мовленнєве музикування пантомімічні та театральні можливості. Мовні ігри дозволяють дітям зміцнити голосовий апарат і оволодіти всіма виразними засобами музики. Ефективно впливають на розвиток емоційної виразності мовлення дітей, та їх рухова активність.

Логоритміка – це низка вправ, завдань, ігор, що поєднує в собі музику і рухи, музику і слово, музику, слово і рухи. І все це направлення на вирішення корекційних, освітніх, а також оздоровчих задач.

Основні завдання логоритміки - це: зняти втому і напругу; внести емоційний заряд; удосконалювати загальну моторику; виробити чіткі координовані дії у взаємозв'язку з мовленням

Заняття з логоритміки включає наступні види вправ:

1. Ходьба і марширування в різних напрямках. Як правило, ці вправи є вступними і заключними. Вони формують чітку координацію рухів рук і ніг, покращують поставу, навчають орієнтуватися в просторі, закріплюють поняття лівостороннього та правостороннього руху, вчать сприймати словесну інструкцію, тобто розвивають слухове увагу.

2. Вправи на регуляцію м'язового тонуспрямовані на розвиток вміння розслабляти і напружувати певні групи м'язів. Це необхідно для хорошої координації і спритності рухів. Завдяки спеціально підібраним вправам поступово з'являється вміння регулювати м'язовий тонус, а значить, свідомо керувати рухами свого тіла.

3. Вправи на розвиток дихання, голосу та артикуляції. Ці вправи допомагають виробити діафрагмальне дихання, а також тривалість, силу і правильний розподіл видиху. Робота над голосом дозволяє зробити його більш виразним, виховувати основні якості голосу - силу і висоту, а також чинить профілактичну дію. Робота над артикуляцією дозволяє уточнити правильне звуковимову, розвиває рухливість мови, щелеп, губ, сприяє хорошій переключення артикуляційних рухів.

4. Вправи на активізацію уваги та пам'яті. На даних вправах виховується стійкість і переключення уваги - здатність переходити від однієї дії до іншого. Діти вчаться розподіляти свою увагу між декількома видами діяльності. Разом з цим розвиваються всі види пам'яті: моторна, зорова, слухова. Для дітей, які мають мовні порушення, що особливо важливо розвивати слухове увагу і слухову пам'ять.

5. Рахункові вправи. Ці вправи дозволяють задавати певний темп і ритм виконання рухів, а також закріплюють рахунок в межах 1-10. Найчастіше рахункові вправи - це різноманітні лічилки.

6. Мовленнєві вправи без музичного супроводу. Їх суть - ритмічне обговорювання віршованого тексту з одночасним виконанням дій. Віршований текст у цих вправах є ритмічною основою для виконання рухів. Це дозволяє удосконалювати загальну та дрібну моторику, виробляє гарну координацію дій.

7. Ритмічні вправи. У дітей з мовленнєвою патологією часто спостерігаються недоліки у сприйнятті ритму, проявляються труднощі відтворення слів, що

складаються з 3 і більше складів. Промовляючи багатоскладове слово, дитина не орієнтується на його ритмічну основу, оскільки не відчуває її. Дані вправи спрямовані на розвиток почуття ритму. Так як наша мова організована ритмічно, дитину необхідно навчити орієнтуватися на ритмічну основу складів, слів і фраз. Особливо це важливо для дітей, які мають заїкання. Але навіть у здорової дитини необхідно виховати почуття ритму, а потім з'єднати мова з ритмічними рухами. Основне завдання цих вправ - сформувані у дитини почуття музичного ритму в русі.

8. Розвиток почуття темпу. Ці вправи необхідні, для того щоб на основі музичного темпу працювати над темпом промови, що дуже важливо для дітей, які страждають заїканням або порушеннями темпу мови. Вміння відчувати темп в музичному творі допомагає в подальшому відновити і контролювати нормальний темп мови.

9. Пальчикові ігри. Науці давно відомо, що розвиток рухливості пальців безпосередньо пов'язане з мовним розвитком. Тому, розвиваючи дрібну моторику пальців рук, ми сприяємо швидкому мовному розвитку. Пальчикові ігри проводяться з співом, з проговариванням тексту, а також з дрібними предметами - олівцями, паличками, м'ячами.

10. Вправи на розвиток міміки. Дуже часто у дітей з мовними порушеннями маловиразна міміка. М'язи особи можуть бути млявими та малорухливими. Ці вправи спрямовані на розвиток мімічної й артикуляційної моторики (рухливість губ і щік).

11. Артикуляційні вправи спрямовані на розвиток рухливості язика, губ, щелеп, переключення артикуляційних рухів. Вони можуть виконуватись як під музику, так і без неї, під рахунок.

12. Вправи на розвиток фонематичного сприйняття. Фонематичні сприйняття - це розрізнення на слух всіх звукових одиниць мови. Без розвиненого фонематичного слуху неможливе правильне звуковимову, тому перш, ніж вимовити звук, потрібно навчитися розрізняти його на слух. Робота по формуванню фонематичного сприйняття будується на розвиток слухового уваги. Ці вправи спрямовані на розрізнення слів, близьких за звуковим складом, на розрізнення складів, виділення різних складових сполучень, окремих звуків, диференціації на слух схожих за звучанням звуків, визначення місця розташування заданого звуку в словах, відтворення складової структури слів.

13. Корекція звуковимови. На логоритмічних заняттях проводиться робота щодо виправлення неправильного звуковимови. На підготовчому етапі даються вправи на формування слухової уваги, фонематичного сприйняття, артикуляційною і мімічної моторики, потім звук автоматизується і диференціюється. Дітям пропонуються ігри на основі звуконаслідування. Всі перераховані вправи діляться на дві великі групи: 1) вправи, розвиваючі немовні процеси (загальна і дрібна моторика, координація рухів, орієнтування в просторі, регуляція м'язового тону, розвиток почуття музичного метру, темпу, ритму, розвиток психічних процесів); 2) мовленнєві вправи (розвиток дихання, голосу, темпу й інтонації мовлення, розвиток

артикуляції та міміки, робота над правильним звукопроизношенням і формуванням фонематичного слуху. Ті чи інші завдання підбираються в залежності від мовленнєвого дефекту.

Ритмопластика – сприяє розвитку особистості дошкільника засобами танцювально-ігрової гімнастики. В ній взаємопов'язані фізичне та музичне виховання дошкільнят. Основна мета ритмопластики направлена на: зміцнення здоров'я, розвиток опорно-рухового апарату, профілактику плоскостопості, формування правильної постави, розвиток і функціональне вдосконалення органів дихання, кровообігу, серцево-судинної та нервової систем організму, формування навичок емоційного вираження рухів під музику, розкутість і творчість в рухах. Рух і танець допомагають швидко і легко встановлювати дружні зв'язки з іншими дітьми що дає психотерапевтичний ефект.

Релаксаційні вправи та ігри за методикою Д. Джекобсона. Застосовуються в цілях зняття фізичного та психічного напруження, створення позитивного емоційного настрою, оволодіння найпростішими уміннями корекції власного психосоматичного стану

Музичне виховання дошкільнят за системою К.Орфа

Часто вважають, що музику вивчають, щоб у майбутньому стати музикантами – професіоналами, адже музика потрібна кожному: вона може допомогти щось обдумати, зніме напруження, може сприяти вивченню іноземних мов, математики, дасть поштовх уяві...

Карл Орф вважав: елементарна музична грамотність необхідна кожному. Потрібно лише своєчасно обережно допомогти дитині зазирнути за двері, де живе класична музика. От тоді малюки навчаться не лише слухати, а й чути. Музика принесе їм справжню насолоду, стане помічницею у житті. Здібності дитини розвиваються в процесі активної музичної діяльності. Правильно організувати і направити її з раннього дитинства, враховуючи зміни вікових періодів – завдання педагогів.

Німецький композитор Карл Орф розробив систему музичного виховання дітей, засновану на розвитку дитячої творчості. Карл Орф, створюючи свою музично-педагогічну концепцію, адресував її, перш за все, педагогам, що працюють з дітьми у сфері музичного виховання. Під концепцією ми розуміємо систему поглядів на що-небудь, основну думку. У п'ятитомному навчальному посібнику «Шульверк» (у перекладі російською мовою цю назву означає школа дії, школа творіння, тобто, націлює на активну дію, співпрацю) Карл Орф детально висловлює свою методику, яка стимулює дитяче колективне елементарне музикування. Музична імпровізація дітей є основним методом музичного виховання в посібнику «Шульверк».

Його система максимально наближена до можливостей і інтересів звичайної дитини. Невипадкова її назва – «Елементарне музикування», в якому слово «елементарне» має сенс «просте», «доступне кожному» (але не примітивне). Музикування тут розуміється як глибокий і органічний взаємозв'язок музики, руху і мови. Дитяча елементарна музика будь-якого народу генетично нероздільно пов'язана з мовою і рухом. Її Орф назвав «елементарною музикою» і зробив основою свого «Шульверка».

«Шульверк» – це антологія музики для дітей, вперше видана більше 40 років тому. Вона зібрана і відібрана Орфом для співу і танців з акомпанементом ансамблю орфовських інструментів. Кожна невелика п'єса з «Шульверка» є простою партитурою доступною у виконання навіть маленьким дітям. Орф дуже піклувався про якість матеріалу з яким діти стикнуться вперше, тому основу «Шульверка» склав південно-німецький фольклор. Інтерпретація фольклору – ось одна з основних ідей російського «Шульверка». Основним призначенням «Шульверка» є залучення всіх дітей до музики, незалежно від їх здібностей, розкріпачення індивідуально-творчих сил, розвиток природної музичності.

Система Карла Орфа побудована на синтезуванні різних видів діяльності (спів, рух, гра на музичних інструментах)

Основні принципи педагогіки Карла Орфа:

- креативність;
- варіативність;
- комунікативність.

Креативність припускає творчий підхід до викладання музики дітям. Творить педагог, творить дитина. Малюкові пропонують скласти мелодію, придумати простий рух, підібрати риму. Для дітей це дуже важливо: «Я – сам поет і композитор».

Варіативність має на увазі різні варіанти, «варіації» при виконанні завдання, розучування пісні або танцю. Внесення нових, цікавих елементів дозволяє зацікавити дітей, позбавляє від нудного, одноманітного повторення.

Комунікативність – важлива якість, необхідне кожному в наш непростий час. На заняттях діти вчать спілкуватися між собою, домовлятися. Важливим моментом в педагогіці К. Орфа є з'єднання таких видів діяльності, як спів, рух, слухання з грою, заняттями в оркестрі. Як правило, всі ці види діяльності проходять одночасно, не заважаючи, а взаємодоповнюючи один одного.

Таким чином, принципи педагогічної концепції Карла Орфа сприяють вирішенню завдань музичного виховання, навчання і розвитку дітей, зокрема розвитку музичних і творчих здібностей на практиці, і допомагають педагогові творчо утілювати їх в роботі з дітьми.

Музично-педагогічна система «Шульверк» створена Карлом Орфом більш за півстоліття назад, отримало визнання і розповсюдженні в більш ніж 40 країнах світу.

Система елементарного виховання Орфа не педагогічна догма. Вона володіє необхідною гнучкістю, яка забезпечує їй дивовижну життєвість впродовж десятиліть.

Велику увагу К. Орф приділяє музикуванню з акомпанементом «звучних жестів». Звучні жести – це гра звуками свого тіла: бавовна, шльопання по стегнах, грудях, притупування ногами, клацання пальцями. Спів і танці з акомпанементом звучних жестів дозволяють організувати елементарне музикування в будь-яких умовах, за відсутності інших інструментів. Звучні жести є не просто носіями певних тембрів – їх використання вносить рух в освоєння дітьми ритму. Цей підхід є важливим методичним моментом, оскільки ритм усвідомлюється і освоюється тільки в русі.

Голоси дітей також можуть використовуватися подібно до інструментальних тембрів для створення різних звукових ефектів: гри голосовим апаратом (гліссандування, шипіння, крєктання, цокання тощо),

вигуки, ігри з фонемами, фонемними складами (цинци-бринци, ділі-дон), величезний арсенал звукових засобів з перших же занять утворює активний інструментальний словник дитини. Ці звуки легко використовуються дітьми в озвучуванні казок, віршів і як акомпанемент до рухів. Використання музичних інструментів по Карлу Орфу збагачує тембровий і ритмічний слух дітей.

ЖАРТІВЛИВІ ВІРШИКИ З РИТМІЧНИМИ РУХАМИ ЗА МЕТОДИКОЮ КАРЛА ОРФА

МИШЕНЯ

Мишеня й жирафа – друзі,
Пішли разом погуляти – *(крокують на місці)*
У жирафи зріст великий – *(сплески над головою)*
А малий – у мишеняти – *(присіли, стукають кулачками по підлозі)*

ЖАБКИ

Розчепірівши зелені лапки – *(розчепірили пальці)*
Доріжкою стрибають жабки – *(стрибки)*
Ква-ква-ква – *(труть долонька об долоньку)*
Доріжкою стрибають жабки. *(ритмічні стрибки на місці з поворотами)*

ДОЩИК

Крапля раз, крапля два – *(стукають пальчиком по долоньці)*
дощик землю полива – *(сплески над голівкою)*
Хай гарненько виростає
після дощику трава – *(сплески по колінцях)*
Крап-крап, крап-крап-крап, *(пальчиком по долоні)*
дощику, ти припускай *(чотири щолчки пальцями)*
Крап-крап, крап-крап-крап *(пальчиком по долоні)*
парасольки розкривай. *(чотири щолчки над головою)*
Дощ іде, ну то й що *(ритмічно тупають)*
гумові в нас чобітки – он які ! – *(виставляють по чергово ніжки на каблучок)*
У калюжу не впаду – я її перестрибну. *(перестрибують «калюжі»)*

НА ГОРОДІ ЦАП

На городі цап, цап,	<i>(кастаньєта)</i>
Капусточку хап, хап,	<i>(«глухі оплески»)</i>
Борідкою трусь, трусь,	<i>(маракас)</i>
Капусточка хрусь, хрусь,	<i>(ляскають пальцями)</i>
Ратичками туп, туп,	<i>(тупають)</i>
Капусточка хруп, хруп.	<i>(трицітка або плескають по бедрах)</i>
А за цапом дід, дід,	<i>(бубон)</i>
Палицею тіп, тіп.	<i>(палички)</i>
Цап як скочить: брик, брик,	<i>(грають всі інструменти; в плескають)</i>

На все село крик, крик,	долоні) (грають всі інструменти; плескають в долоні)
На синяки дме, дме, Вигукує: «Ме-ме!»	(дмухають) (грають всі інструменти; в плескають долоні)
За ним Рябко: «Гав-гав!	(грають всі інструменти; плескають в долоні)
Оце тобі, щоб не крав!»	(сваряться)

Музична терапія в дитячому садочку

Музична терапія — це спеціалізована форма психотерапії, яка заснована на музиці. Музикотерапія як цілісне використання музики в якості основного та ведучого фактора дії на розвиток дитини включає такі напрями, як вокалотерапія (співи), музикотерапія в рухах (танці, музично-ритмічні ігри), музикування на музичних інструментах та інші.

Так, ритмічні завдання, які надаються дітям у дитячому садку, допомагають активізувати та пробуджувати інтерес дитини до діяльності.

Якщо дитина проявляє себе в ритмі, це говорить про те, що в неї міцніє її вольовий початок, без якого неможливі ні навчання, ні робота. Ритмічні ігри дуже подобаються дітям. Найпростіший спосіб організації гри — повтор дитиною рухів дорослого. Дорослий виступає ведучим у грі-імпрровізації, а дитина одночасно і спостерігає за ним, і намагається копіювати його.

Дорослим зовсім необов'язково мати хореографічну підготовку для рухових імпрровізацій. Основою для них послужить танцювальний досвід, що є в кожного, і звичайний вибір виразних рухів: кроки, стрибки, жести, міміка, рухи корпусу, пересування в просторі приміщення. Досить передати в рухах загальний характер музики, зв'язати пластику рухів із музичним звучанням.

Такі спільні ігри-імпрровізації спрямовані насамперед на розвиток у дитини відчуття його емоційного благополуччя. Це відчуття в дитини буде пов'язано зі здатністю до природних, вільних, координованих рухів. Точність і спритність рухів, їхня відповідність пережитим емоціям, а головне, задоволення, яке дитина одержує під час рухів, — вірний показник її емоційного благополуччя. При цьому не треба спеціально вивчати з дитиною танцювальні рухи, псувати гру проробленням деталей задуманої дорослим танцювальної композиції. Вільні, імпрровізовані танцювальні рухи дорослого виступають тут головним і єдиним способом досягнення потрібного результату.

Дорослому треба своїми діями спонукати дитину до рухового заповнення всього простору кімнати, у якій проходить гра. Важливо, щоб весь ігровий простір був освоєний дитиною, щоб вона могла в ньому орієнтуватися і не

боялася робити в кімнаті різноманітні пересування. Оскільки дорослий є ведучим у грі, він може продемонструвати дитині прийоми освоєння простору, підключивши вигадку, гумор і спритність. Наприклад: він може зненацька перемінити рух уперед на «задній хід», наприкінці музичної фрази присісти на стілець, заплутати рух у центрі кімнати частими переходами в різні її кінці і т. д. Звичайно, ці дії мають відповідати характеру музики, перетворюватися у виразні епізоди або міні-сюжети. Діти ж сприймають подібні дії як забавні ігрові ситуації, що активізують їхню увагу і реакцію. Варто розвивати здатність дитини попадати в метричну сітку, відчувати пульсацію. Досягти цього також можна за допомогою ігрових прийомів, зв'язуючи рухи з пізнавальними образами тварин або казкових героїв. Злагоджені, ритмічні рухи мають колосальний терапевтичний ефект. Під час виконання колективом єдиного руху в єдиному темпі та ритмі створюється енергообмін усіх учасників у дійстві, який має спрямований психологічний ефект: це своєрідна терапія. Ритмічна впорядкованість рухів народжує в дітей позитивні емоції, діти відчувають радість від спільної діяльності в процесі ігрового спілкування, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили.

На музичних заняттях діти знайомляться з музичними інструментами, пронизаються слуханням їхнього глибокого звучання. Поступово дитина вибирає той інструмент, який більше, ніж інші, хвилює її, збігається зі струнами її душі.

Особливість елементарного музикування в тому, що всі діти мають можливість проявити себе творчо. Діти стають творцями легко та із задоволенням, з радістю. Користуються можливістю не використовувати те, що існує, а вигадують самостійно.

Дітям на заняттях із музикотерапії пропонується ігровий матеріал для розвитку тактильного сприйняття (м'які іграшки, гумові іграшки за методикою М. Монтессорі). У віці від 1 року до 3 років у дітей починають проявлятися музичні здібності: емоційна чуйність, музичний слух, почуття ритму. На другому році життя діти можуть слухати невеликі музичні твори і не просто радіти, а й виражати свій емоційний стан — бадьорий, задерикуватий під час слухання пісні «Конячка» О. Тимчивої; спокійний, доброзичливий під час слухання пісні «Кішка» Ан. Александрова. У процесі формування музичного сприйняття стоїть завдання привчати дітей прислухатися до мелодії, слів пісні й упізнавати її під час повторного прослуховування.

Особливо важливою ланкою музикотерапії є формування музично-сенсорних здібностей у дітей дошкільного віку. Музичне переживання, власне кажучи, завжди є сенсорним, оскільки музика — і найпростіші співзвуччя, і складні образи — насамперед сприймається чуттєво. Тому сенсорні процеси є показниками цілісного сприйняття, розрізнення виразних почуттів, а також проявів, пов'язаних зі сприйняттям окремих властивостей музичних звуків, що особливо важливо для дітей молодшого віку. В основі розвитку їхніх музично-сенсорних здібностей лежить вслуховування,

розрізнення, відтворення чотирьох основних властивостей звука — висоти, тривалості, тембру, сили.

В закладі можуть створюватися сеанси музичної терапії:

Сеанс «Доброго сну»

Слухаючи музику цього сеансу, діти швидко засинають їм сняться гарні сни.

Колисанка — це музика з повільним темпом і чітким ритмом. Гіперактивним дітям цей сеанс заспокоює нервову систему.

Сеанс «Доброти» — цей сеанс містить музичні композиції зі старих добрих мультфільмів, музично-літературні композиції за дитячими казками, де звучать голоси казкових персонажів, пісні: “Большой секрет для маленькой компании”, “Настоящий, верный друг”, “Если добрый ты”... Ці пісні й сьогодні зіграють любов’ю дитячі душі, вчать добрим, чесним і миролюбним відносинам з тими, хто оточує.

Сеанс «Наші друзі» — підбірка пісень про наших маленьких друзів — тварин та комах. Пісні минулого й сучасності втілюють душевну гармонію, демонструють еталони доброго, чуйного ставлення до братів наших менших.

Сеанс «Усмішки». Усмішка — це духовний дар, вона дає кожному наснагу і примножує духовні здобутки.

Сеанс «Звуки природи» — так звана екологічна музика. Усі звуки, що існують у природі, чинять підсвідомий вплив на психіку людини. Благотворно впливає шум листя і спів птахів — діти розслабляються і зливаються з природою. Шум хвиль позитивно впливає на емоційний стан дитини.

Музикотерапія також сприяє активізації пізнавальної й розумової діяльності. Діти багато про що дізнаються, уважно слухаючи музику.

Але найголовніше — це «школа почуттів», що формується завдяки особливій властивості музики — викликати співпереживання слухачів.

Отже, залучення дітей до різних видів музичної діяльності з використанням методів музикотерапії, сприяє успішному розвитку їхньої творчої активності. Застосування творчих завдань, ритмічних ігор, сеансів музикотерапії в дитячому садку та вдома стимулює процес внутрішнього самовдосконалення дитини, створює широкі можливості для повноцінного розкриття всіх її потенціалів та відкриває перед нею ще один шлях збагачення її музичного досвіду.